ZBORNICA ZA ARHITEKTURO IN PROSTOR SLOVENIJE

VEGOVA 8
1000 LJUBLJANA
SLOVENIJA
+386 1 24 20 670
ZAPS@ZAPS.SI
WWW.ZAPS.SI

ZADEVA

STALIŠČE ZAPS O PREDLOGU EVROPSKE UREDBE O JAVNEM NAROČANJU

23. NOVEMBER 2026
V LJUBLJANI

Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije (ZAPS) podpira temeljno usmeritev predloga nove evropske uredbe o javnem naročanju, ki daje večji pomen kakovosti, trajnosti in ustvarjanju dolgoročne javne vrednosti namesto osredotočanja na najnižjo začetno ceno. Kakovost arhitekture, krajinske arhitekture in prostorskega načrtovanja je v javnem interesu. Odločitve, sprejete v zgodnjih fazah načrtovanja in projektiranja, odločilno vplivajo na kakovost grajenega okolja, življenjske pogoje, okoljske vplive ter stroške gradnje, uporabe in vzdrževanja objektov skozi njihovo celotno življenjsko dobo.
Zato mora nova uredba zagotoviti ustrezne postopke in merila za naročanje intelektualnih storitev, katerih kakovosti ni mogoče presojati enako kot pri standardiziranem blagu in storitvah.

1. Ohranitev projektnih natečajev kot samostojnega postopka

ZAPS odločno nasprotuje odpravi posebne ureditve projektnih natečajev iz evropske zakonodaje o javnem naročanju. Takšna odločitev pomeni pomembno nazadovanje in je v neposrednem nasprotju z deklarirano usmeritvijo uredbe v kakovost, inovativnost in dolgoročno javno vrednost.
Projektni natečaj je uveljavljen in preizkušen instrument za pridobivanje in primerjavo različnih strokovnih rešitev ter izbiro najustreznejše rešitve na podlagi njene kakovosti. Omogoča, da naročnik pred sprejetjem ključnih investicijskih odločitev preveri različne možnosti in izbere rešitev, ki najbolje odgovarja na njegove potrebe in širši javni interes.
ZAPS zato predlaga, da se v uredbo ponovno vključi **samostojno poglavje o projektnih natečajih**, bodisi kot poseben postopek javnega naročanja bodisi v okviru posebne ureditve intelektualnih storitev.
Uredba mora najmanj v obsegu veljavne direktive zagotoviti pravno podlago za

IDENT ŠT. ZA DDV
SI10754938
MAT. ŠT. 1913433

ZBORNICA ZA ARHITEKTURO IN PROSTOR SLOVENIJE

VEGOVA 8
1000 LJUBLJANA
SLOVENIJA
+386 1 24 20 670
ZAPS@ZAPS.SI
WWW.ZAPS.SI

izvedbo natečajev ter državam članicam omogočiti, da za določene vrste investicij oziroma nad določenimi vrednostnimi pragovi predpišejo njihovo obvezno uporabo.

2. Strokovna in neodvisna presoja ter naročilo zmagovalcu natečaja

Projektni natečaji morajo temeljiti na anonimnosti, preglednih pravilih in neodvisni strokovni presoji. Najmanj polovica članov ocenjevalne žirije mora imeti strokovno izobrazbo oziroma kvalifikacijo, zahtevano od udeležencev natečaja.
Uredba mora omogočiti neposredno oddajo nadaljnjega naročila avtorju zmagovalne rešitve oziroma izvedbo pogajanj po vrstnem redu, določenem z odločitvijo žirije. Če pogodbe s prvouvrščenim ni mogoče skleniti, se pogajanja nadaljujejo z naslednjim uvrščenim.
Rezultat natečaja ne sme biti razvrednoten z naknadnim cenovnim tekmovanjem med višjeuvrščenimi natečajniki, saj bi to izničilo namen natečaja – izbor najkakovostnejše rešitve.

3. Kakovost mora odločilno prevladati nad ceno

Projektantske in druge ustvarjalne intelektualne storitve imajo posebne značilnosti. Njihov rezultat ob začetku naročanja praviloma še ni v celoti določen, kakovost pa je odvisna predvsem od strokovnega znanja, ustvarjalnosti in sposobnosti izvajalcev. Nizka cena projektantske storitve zato sama po sebi ne zagotavlja gospodarnosti investicije. Nasprotno, nezadostna vlaganja v pripravo in razvoj projekta lahko povzročijo bistveno višje stroške pri gradnji, uporabi in vzdrževanju ter slabšo kakovost končnega rezultata.
ZAPS predlaga, da pri naročanju intelektualnih storitev **cena storitve predstavlja največ 20 % skupne ocene, kakovostna merila pa najmanj 80 %**. Izjeme, ki bi omogočale oddajo takšnih naročil zgolj na podlagi cene, ne smejo biti dopustne.
Uredba mora omogočati tudi naročanje na podlagi vnaprej določenega primernega plačila, pri katerem ponudniki tekmujejo izključno s kakovostjo.

4. Preprečevanje neplačanega projektantskega dela

ZAPS nasprotuje postopkom javnega naročanja, pri katerih morajo ponudniki že za oddajo ponudbe brez ustreznega plačila izdelati projektne zasnove, študije ali druge strokovne rešitve, ki predstavljajo dejansko izvajanje predmeta naročila.
Kadar naročnik za izbiro potrebuje primerjavo konkretnih projektnih rešitev, mora uporabiti ustrezno urejen natečajni oziroma drug postopek, ki zagotavlja sorazmerno plačilo zahtevanega ustvarjalnega dela.
Takšna ureditev je pomembna tudi za enakopraven dostop manjših in mladih projektantskih birojev do javnih naročil.

IDENT ŠT. ZA DDV
SI10754938
MAT. ŠT. 1913433

ZBORNICA ZA ARHITEKTURO IN PROSTOR SLOVENIJE

VEGOVA 8
1000 LJUBLJANA
SLOVENIJA
+386 1 24 20 670
ZAPS@ZAPS.SI
WWW.ZAPS.SI

5. Varovanje avtorskih pravic

Uredba mora zagotoviti učinkovito varstvo avtorskih pravic in drugih pravic intelektualne lastnine na projektnih rešitvah, načrtih in dokumentaciji.
Praviloma morajo avtorske pravice ostati njihovim imetnikom, naročnik pa pridobi pravice uporabe v obsegu, potrebnem za izvedbo, uporabo in vzdrževanje projekta.
Zahteve po prenosu avtorskih pravic se uporabljajo izjemoma, morajo biti sorazmerne in jasno utemeljene.
Varovane morajo biti tudi pravice avtorjev neizbranih natečajnih in ponudbenih rešitev.

Zaključek

Ustvarjanje dolgoročne javne vrednosti se začne z izbiro kakovostne projektne rešitve, ne šele z izbiro izvajalca gradnje.
Če želi evropska uredba javno naročanje dejansko usmeriti v kakovost, trajnost in gospodarnost skozi celoten življenjski cikel investicij, mora ohraniti in okrepiti postopke, ki omogočajo strokovno primerjavo različnih rešitev, neodvisno presojo njihove kakovosti ter ustrezno vrednotenje intelektualnega in ustvarjalnega dela.
ZAPS zato poziva k ponovni vključitvi projektnih natečajev in k posebni obravnavi intelektualnih storitev v novi evropski uredbi o javnem naročanju.

ZBORNICA ZA ARHITEKTURO IN PROSTOR SLOVENIJE
VEGOVA 8
1000 LJUBLJANA

Zbornica za arhitekturo
in prostor Slovenije:

Vlado Krajcar
Generalni sekretar

IDENT ŠT. ZA DDV
SI10754938
MAT. ŠT. 1913433